

Minister Edukacji i Nauki

Przemysław Czarnek

DWEW-SEW.492.17.2022.TSG

Warszawa, 18 stycznia
2023 r.

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie Rzeczniku,

Ministerstwo Edukacji i Nauki w ochronie zdrowia psychicznego dzieci i uczniów oraz ich rodzin podejmuje szerokie działania ukierunkowane na: promocję zdrowia, profilaktykę zdrowotną, poprawę dostępu do wczesnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wspieranie ich rozwoju w codziennej pracy przedszkoli i szkół, jak również rozwijanie kompetencji nauczycieli i specjalistów z tego zakresu.

Placówki oświatowe są ważnym środowiskiem, w którym dokonywane jest rozpoznanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia, jego trudności i zagrożeń wynikających z otoczenia społecznego. Celem tego działania jest tworzenie właściwych warunków rozwoju i nauki dla każdego ucznia oraz wczesna profilaktyka redukcji czynników ryzyka i wzmacniania czynników ochronnych.

Minister Edukacji i Nauki systemowo wzmocnił wychowawczą funkcję szkoły. Wychowanie wspiera dziecko/ucznia w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej i zmierza do budowania konstruktywnego systemu wartości, respektowania jego praw i godnego traktowania. Wychowanie jest uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki prowadzone na trzech poziomach profilaktyki: uniwersalnej, selektywnej i wskazującej. Kryterium tego podziału odnosi się do oceny indywidualnego ryzyka wystąpienia problemów związanych z psychospołecznym funkcjonowaniem i zdrowiem uczniów. Podstawową zasadą oddziaływań profilaktycznych jest ścisła współpraca z rodzicami uczniów i wychowanków.

Zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły wpisano do podstawy programowej kształcenia ogólnego. Tym samym muszą być uwzględniane odpowiednio w programach nauczania i podczas realizacji zajęć z wychowawcą oraz programu wychowawczo-profilaktycznego na każdym etapie edukacyjnym.

Od 1 września 2019 r. program wychowawczo-profilaktyczny szkoły jest opracowywany na podstawie wyników corocznej diagnozy potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka. W jego ramach, działania przyjęte do realizacji, powstają z udziałem całego środowiska szkolnego, w tym rodziców. Odpowiadają

one na zdiagnozowane i zróżnicowane problemy i potrzeby każdej szkoły. W celu ułatwienia szkołom wyboru wysokiej jakości programów profilaktycznych, zostały one wyselekcjonowane w ramach systemu rekomendacji¹. Referencyjne instytucje² dokonują oceny programów z obszarów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży. Wszystkie programy znajdujące się w bazie programów rekomendowanych kształtują umiejętności psychofizyczne dzieci i młodzieży, postawy i zachowania promujące nadrzędną wartość, jaką jest zdrowie – fizyczne i psychiczne.

W roku szkolnym 2022/2023 jeden z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa ustalony przez Ministra Edukacji i Nauki³ dotyczy *ochrony i wzmacniania zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży*. Stanowi on podstawę do planowania przez organy nadzoru pedagogicznego, a także placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne działań w bieżącym roku szkolnym.

Zapewnienie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, adekwatnej do rozpoznanych potrzeb, należy do kompetencji dyrektora przedszkola, szkoły lub placówki, który w porozumieniu z organem prowadzącym podejmuje decyzje m.in. dotyczące zatrudnienia nauczycieli i specjalistów wykonujących zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych. Przy zatrudnianiu zarówno pedagogów, psychologów oraz innych specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej, powinny być brane pod uwagę rozpoznane potrzeby uczniów. W trosce o zapewnienie dzieciom i młodzieży równego dostępu do specjalistów, Minister Edukacji Narodowej określił w formie rozporządzenia *wykaz zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz m.in. przez pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych w szkołach i placówkach*⁴. Wskazanie zadań realizowanych w ramach pensum gwarantuje, że we wszystkich szkołach i placówkach systemu oświaty, w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin, nauczyciele i specjaliści prowadzą tego samego rodzaju zajęcia, m.in. prowadzą z dziećmi i młodzieżą, rodzicami i nauczycielami działania z zakresu edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, o których mowa w przepisach w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych⁵.

Mając na celu zwiększanie dostępności do pomocy psychologiczno-pedagogicznej, od 1 marca 2022 r. publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe, ponadpodstawowe i szkoły artystyczne prowadzące kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i liceum

---

¹ <https://www.ore.edu.pl/2011/03/bank-programow-profilaktycznych/>

² Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Krajowe Centrum Uzależnień.

³ Na podstawie art. 60 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.).

oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.)

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz. U. poz. 1610);

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. 2017 poz. 1647).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 poz. 199)

ogólnokształcącego realizowały zajęcia specjalistyczne z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w dodatkowym wymiarze godzin. Wsparcie obejmowało organizację m.in. zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym dla uczniów, u których rozpoznano potrzebę wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w tym zakresie. Zajęcia były prowadzone w szczególności przez nauczycieli: psychologów, pedagogów, logopedów, doradców zawodowych i terapeutów pedagogicznych.

Od 1 września 2022 r. wdrożono standardy określające minimalny wymiar zatrudnienia nauczycieli specjalistów w publicznych i niepublicznych przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych oraz zespołach tych przedszkoli i szkół. W przepisach określono wymaganą minimalną łączną liczbę etatów nauczycieli specjalistów, uzależnioną od liczby dzieci lub uczniów w przedszkolu, szkole lub zespole. Wdrażanie standardów podzielono na dwa etapy: I etap od 1 września 2022 r., i II etap od 1 września 2024 r. Środki przekazane organom prowadzącym z budżetu państwa na realizację tego zadania w 2022 r. wyniosły 518,5 mln zł. Spodziewany wzrost liczby etatów specjalistów w 2024 r. wynosi 143% (wzrost z ok. 22 tys. do 51 tys.). W roku 2023 na zatrudnienie nauczycieli specjalistów w podziale subwencji oświatowej zabezpieczono środki w wysokości 1,87 mld, w tym ponad 1 mld na zatrudnienie nauczycieli specjalistów w przedszkolach.

Minister Edukacji i Nauki zapewnia dzieciom i młodzieży dodatkowe wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego w ramach realizacji działań Narodowego Programu Zdrowia (NPZ). Resort edukacji w nowej perspektywie finansowej NPZ (2021-2025) realizuje we współpracy z organizacjami pozarządowymi projekty pn. *Pozytywny klimat szkoły* oraz *Pozytywna szkoła*. Znajdują się w nich następujące działania:

- 1) Poradnia on-line. Zadanie polega na tworzeniu z udziałem publicznych i niepublicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych sieci wsparcia dla uczniów/wychowanków nauczycieli, wynikającej w szczególności z doświadczeń pandemii i po powrocie do szkół po nauce zdalnej, z wykorzystaniem portalu Poradni on-line „Zawsze jest jakieś wyjście”.
- 2) Klimat szkoły. Celem zadania jest organizacja i przeprowadzenie szkoleń dla nauczycieli, rodziców i uczniów dotyczących zasad komunikacji pozytywnej oraz mediacji rówieśniczej i mediacji szkolnej jako metod rozwiązywania sytuacji trudnych i konfliktowych, a także upowszechnienie projektów w środowisku szkolnym i lokalnym.
- 3) Platforma do diagnozy. Celem zadania jest przygotowanie merytorycznych rekomendacji wynikających z przeprowadzonej diagnozy czynników chroniących i czynników ryzyka, na podstawie których dyrektorzy szkół i placówek będą podejmować trafne działania wychowawczo-profilaktyczne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli.
- 4) Promocja i profilaktyka zdrowia psychicznego poprzez przygotowanie nauczycieli do realizacji w szkołach/placówkach programów dobrej jakości w zakresie promocji zdrowia psychicznego oraz profilaktyki na trzech poziomach interwencji.
- 5) Standardy działań w zakresie promocji zdrowia oraz profilaktyki. Celem zadania jest zwiększenie kompetencji dzieci, uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli w zakresie aktywnego prowadzenia prozdrowotnego stylu życia.
- 6) Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i uczniów o zróżnicowanych potrzebach w wielokulturowym środowisku przedszkola i szkoły. Zadanie ukierunkowane jest na podniesienie kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli

w wielokulturowym środowisku przedszkola/ szkoły w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci/uczniów oraz odpowiednie dostosowanie wsparcia do rozpoznanych potrzeb, w tym włączenia społecznego.

- 7) Jakość pracy z dzieckiem, uczniem i rodziną w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, przedszkolach, szkołach. Zadanie dotyczy opracowania standardów prowadzenia: pomocy psychologicznej, psychoterapii indywidualnej, grupowej i rodzinnej skierowanej do dzieci, uczniów, rodziców oraz superwizji w edukacji dla nauczycieli i specjalistów.
- 8) Szkolny wolontariat. Zadanie dotyczy ochrony zdrowia psychicznego poprzez aktywizację dzieci i młodzieży, rozwijanie i wzmacnianie relacji rówieśniczych w czasie realizowanych projektów edukacyjnych, wychowawczych i społecznych, w tym na rzecz społeczności szkolnej i środowiska lokalnego⁶.

W Ministerstwie Edukacji i Nauki odbywają się cykliczne spotkania przedstawiciela kierownictwa resortu z: Krajowym konsultantem do spraw psychiatrii dzieci i młodzieży, z przedstawicielami: psychiatrycznej opieki zdrowotnej, naukowcami, Komendy Głównej Policji i Ministerstwa Zdrowia. Przedmiotem tych spotkań jest bieżąca analiza problemów dzieci i młodzieży oraz projektowanie systemowych rozwiązań i adekwatnego wsparcia.

W 2023 roku planowane jest uruchomienie projektu w ramach memorandum podpisanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki z UNICEF. Celem projektu o charakterze szkoleniowym jest rozwijanie wiedzy i umiejętności nauczycieli specjalistów zatrudnionych w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych w zakresie wspierania rozwoju i uczenia się dzieci i uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi oraz współpracy w tym zakresie z rodzicami, nauczycielami oraz instytucjami spoza szkoły (np. podmiotami leczniczymi, ośrodkami pomocy społecznej). W ramach projektu nauczyciele specjaliści przygotowani zostaną m.in. w zakresie prowadzenia działań w zakresie: promocji zdrowia, w tym zdrowie psychiczne, zapobiegania dyskryminacji i przemocy w środowisku szkolnym, wspierania uczestnictwa wszystkich dzieci i uczniów w procesie uczenia się oraz w życiu społecznym szkoły, a także wspierających włączanie społeczne uczniów i ich rodzin. W ramach projektu dla nauczycieli specjalistów zapewnione zostanie doradztwo i superwizja w realizacji interwencji. Planuje się, że udział w projekcie umożliwi uczestnikom zdobycie kwalifikacji potwierdzających przygotowanie do pracy w środowisku zróżnicowanym pod względem potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i uczniów.

Ministerstwo Edukacji i Nauki równolegle prowadzi prace nad przygotowaniem systemowych rozwiązań w zakresie wsparcia dzieci, uczniów i rodzin. Projekt ustawy, która docelowo regulowałaby ten obszar, został wpisany 30 listopada 2021 r. do Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów. Projekt ustawy stanowi odpowiedź na bariery w dostępie do wczesnej pomocy, a także podnoszeniu jakości kształcenia uwzględniającego zróżnicowanie potrzeb rozwojowych i edukacyjnych na kolejnych etapach edukacyjnych.

---

⁶ Na działania ujęte w pkt 1-8 w latach 2021-2023 przeznaczono środki w łącznej wysokości 3 710,342 zł. Ponadto na szkolny wolontariat (pkt 8) w latach 2022-2024 przeznaczono środki w łącznej wysokości 4 768 769 zł.

Przygotowywane rozwiązania uwzględniają również postulaty związane z poprawą sytuacji dzieci i młodzieży doświadczających problemów psychicznych i objętych opieką psychiatryczną. Stąd istotnym elementem projektowanych zmian jest wzmocnienie współpracy międzyresortowej i międzysektorowej na rzecz realizacji potrzeb dzieci, uczniów i rodzin oraz trafniejsze adresowanie wsparcia i środków finansowych na ich realizację.

Z poważaniem

Przemysław Czarnek
Minister
/ – podpisano cyfrowo/

Do wiadomości: Prezes Rady Ministrów.